

**ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ
У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ**

Постановка проблеми у загальному вигляді... За сучасних умов активного запровадження комп'ютерних технологій актуалізується проблема підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва, які спроможні компетентно здійснити фахову діяльність із опорою на найновіші можливості цих технологій. Саме тому питання формування професійної компетентності студентів у процесі навчання у ВНЗ становить одне з важливих завдань, досліджуваних нині у педагогіці вищої школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Аналіз наукових праць учених (Н. Бібік, Н. Долгих, І. Зимня, Л. Карпова, Н. Кузьміна, О. Савченко та ін.) дозволяє тлумачити професійну компетентність фахівця як багатогранне явище, що визначається професійними базовими знаннями та вміннями, мотивами діяльності вчителя, здатністю до розвитку свого творчого потенціалу. Ми встановили, що проблема формування професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва є недостатньо вивченою.

Формулювання цілей статті... Мета статті – розкрити зміст формування мотиваційної компетентності як складника професійної компетентності майбутніх учителів у процесі вивчення комп'ютерної графіки.

Виклад основного матеріалу дослідження... Компетентність майбутніх учителів образотворчого мистецтва ми вивчаємо з урахуванням специфіки їхньої професійної діяльності, яка базується на синтезі педагогічної та образотворчої діяльності.

У Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах зазначається, що метою уроків образотворчого мистецтва є не лише набуття художніх знань і вмінь, а насамперед особистісний розвиток школярів, що передбачає виховання в них системи цінностей, збагачення емоційно-почуттєвої сфери, стимулювання образно-асоціативного мислення, розвиток творчого потенціалу на основі виявлення індивідуальних здібностей, різнобічних естетичних потреб та інтересів.

Такі завдання окреслюються також у творчій спадщині В. Сухомлинського. Проблему розкриття індивідуальних здібностей кожного учня вчений вважав важливим педагогічним завданням, оскільки "учительська професія – це людинознавство, постійне проникнення в складний духовний світ людини, яке ніколи не припиняється". Одним з найважливіших інструментів впливу педагога на духовний світ школяра, на думку В. Сухомлинського, є "слово вчителя, краса навколишнього світу й мистецтва" [7, с. 420-425].

Аналіз психолого-педагогічної літератури з окресленої проблеми засвідчив, що низка дослідників указує на потребу оновлення змісту художньої освіти в умовах комп'ютеризації навчально-виховного процесу. При цьому, на нашу думку, сучасний учитель образотворчого мистецтва повинен не тільки ґрунтовно знати свій предмет і володіти методикою його викладання, але й бути творчою особистістю, яка здатна використовувати в навчальному процесі сучасні комп'ютерні технології, у системі яких чільне місце посідає комп'ютерна графіка.

Ми визначаємо комп'ютерну графіку як зображення, витвір мистецтва, що створюється, редагується й відображається засобами комп'ютерних технологій, а також як систему способів, принципів та методів, які застосовуються під час роботи з такими зображеннями.

Застосування комп'ютерної графіки в професійній діяльності вчителів образотворчого мистецтва є об'єктивною закономірністю, що зумовлюється інтенсивним розвитком комп'ютерних технологій і їх запровадженням у всіх сферах людського буття, оновленням змісту, методів і форм навчання образотворчого мистецтва, потребою підвищення рівня програмно-методичного та матеріально-технічного забезпечення процесу викладання образотворчого мистецтва, тому винятково важливого значення набуває формування професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва, що має специфіку, зумовлену характером художньо-творчої педагогічної діяльності й вимогами до самої особистості.

Системоутворювальним складником професійної компетентності майбутніх учителів, на наш погляд, є мотиваційний, тому що саме від мотивів залежить особистісний сенс діяльності. У соціолого-педагогічному словнику за редакцією В. Радула, мотив трактується як "одне із фундаментальних понять, що використовується у психології для опису й аналізу сфери спонукання суб'єкта до діяльності; предметний зміст потреби, для задоволення якої суб'єкт здійснює активну, спрямовану діяльність" [6, с. 146].

Слід зауважити, що у психологічній теорії та практиці простежуються різноманітні підходи до розуміння сутності мотивації. Так, С. Рубінштейн вважає, що до мотиваційної сфери належать потреби особистості, її інтереси, спрямованість, тобто те, що є особливо значущим для людини, що врешті-решт втілюється в мотиви і цілі її діяльності і визначає справжній стрижень, ядро особистості [5, с. 86]. Учений зводить поняття "мотив" до

таких основних положень: мотив розуміється як спонукання, як віддзеркалення у свідомості об'єктивних рушійних сил людської поведінки, як переживання чогось значущого особисто для індивіда.

Ми погоджуємося з думкою Л. Божович, яка досліджувала мотивацію з позицій вивчення її структури й зв'язку зі спрямованістю особистості та зробила припущення про те, що функціональні потреби в орієнтувально-дослідницькій діяльності, потреби у зовнішніх вираженнях набувають здатності до саморозвитку і до саморуху. Вони задовольняються в процесі досягнення мети діяльності, яка реально не має власної спонукальної сили. Ця мета досягається на основі наміру, який виникає на її підґрунті. Намір є результатом опосередкування потреб людини її свідомістю і тим самим виступає для неї засобом оволодіння та регуляції потреб і поведінки. При цьому дослідниця наголошує на тому, що відбувається зміна самих потреб, які діють через свідомо поставлену мету, прийняті наміри та рішення й перетворюються на функціональні утворення, тобто на єдність потреби та свідомості [6, с. 47]. Цікавою в контексті нашого дослідження є ідея Л. Божович про те, що в основі мотивації особистості лежить стійка система взаємопов'язаних мотивів, де провідні мотиви утворюють ядро мотиваційної сфери і підпорядковують собі інші, супідрядні мотиви [2, с. 44-48]. Цей підхід ми врахували під час вивчення структури мотиваційної компетентності, що спонукає майбутніх учителів образотворчого мистецтва до вивчення комп'ютерної графіки та її застосування в професійній діяльності.

Аналіз наведених вище праць засвідчує про наявність зв'язку між рівнем мотивації досягнення та успішністю професійної педагогічної діяльності: учителі з високим рівнем мотивації зазвичай шукають ситуації досягнення, упевненості в успішності своєї діяльності, прагнуть обговорення особистого успіху, виявляють наполегливість щодо досягнення мети, отримують задоволення від розв'язання художньо-творчих педагогічних завдань.

Зазначимо, що останнім часом спостерігається тенденція до переходу від вивчення окремих мотивів до їх системного, синтетичного аналізу з урахуванням особливостей професійної діяльності і соціальних взаємовідносин. Ми повністю погоджуємося із позицією В. Асеєва, який вважає, що до поняття мотивації можуть належати такі утворення особистості, як інтереси, прагнення, установки, ідеали тощо [1]. На нашу думку, ці утворення слід вибудувати в чітку структуру залежно від рівня усвідомлення індивідом потреби в діяльності.

Розглянемо класифікацію мотивів, яку пропонує російський дослідник В. Якунін [10]. Зокрема учений розглядає мотиви, які виражають потребу в тому, що становить основний зміст професії. Іншу групу мотивів пов'язано з віддзеркаленням деяких особливостей професії в суспільній свідомості (мотиви престижу, суспільної значимості професії). Третя група мотивів об'єднує раніше сформовані потреби особистості, актуалізовані в процесі з професією (мотиви саморозкриття і самоствердження, матеріальні потреби, особливості характеру, звичок і т. д.). До четвертої групи належать мотиви, у яких виявляються особливості самосвідомості особистості в умовах взаємодії з професією (переконаність у власній придатності, у володінні досить творчим потенціалом, у тому, що обраний шлях є "моїм покликанням" тощо). Мотиви п'ятої групи віддзеркалюють зацікавленість людини в зовнішніх, об'єктивно несуттєвих атрибутах професії.

Як бачимо, цю класифікацію [10] побудовано за ознакою виникнення мотиву. Суттєва відмінність зазначених груп мотивів виявляється в їхньому неоднаковому відношенні до об'єктивного змісту професійної діяльності. Мотиви першої групи роблять близьким і потрібним для людини найбільш суттєве в цій діяльності, те, що становить її об'єктивне призначення. Інші групи мотивів не настільки міцно пов'язані з основним змістом діяльності і кристалізують потребу в різних обставинах, які стосуються діяльності.

Безсумнівно, що зазначені групи мотивів нерівноцінні за значенням для розвитку особистості в умовах діяльності. Мотив, органічно пов'язаний зі змістом або процесом діяльності, забезпечує постійну увагу до неї, захопленість, що сприяє розвитку відповідних здібностей. Цей мотив спонукає людину оцінювати себе, свої знання, уміння й моральні якості відповідно до вимог діяльності, тому цей мотив є найважливішою психологічною передумовою самовиховання. Отже, психологічно виправдано і педагогічно доцільно розрізняти мотиви, органічно пов'язані зі змістом виконуваної діяльності (прямі мотиви і побічні мотиви) [10].

У наукових працях представлено різні класифікації мотивів, що діють у системі навчання, які можна згрупувати за різними критеріями. За видами розмежовують соціальні та пізнавальні мотиви. За рівнями ці мотиви поділяються на:

- широкі соціальні мотиви (обов'язок, відповідальність, розуміння соціальної значущості навчання), передовсім це прагнення особистості через навчання ствердитися в суспільстві, засвідчити свій соціальний статус;
- вузькі соціальні (або позиційні) мотиви (прагнення обійняти певну посаду в майбутньому, отримати визнання навколишніх отримувати гідну винагороду за свою працю);
- мотиви соціального співробітництва (зорієнтованість на різні способи взаємодії з навколишніми, утвердження своєї ролі і позиції в класі);

– широкі пізнавальні мотиви виявляються через зорієнтованість на ерудицію, реалізуються як задоволення від самого процесу навчання і його результатів; оскільки пізнавальна діяльність людини є провідною сферою її життєдіяльності;

– навчально-пізнавальні мотиви (зорієнтованість на способи здобуття знань, засвоєння конкретних навчальних предметів);

– мотиви самоосвіти (орієнтація на здобуття додаткових знань) [8].

За словами Є. Ільїна, провідними навчальними мотивами в студентів є “професійні” та “особистого престижу”, менш значимі “прагматичні” (отримати диплом про вищу освіту) і “пізнавальні”. На різних курсах роль домінуючих мотивів змінюється: на першому курсі провідний мотив – “професійний”, на другому – “особистого престижу”, на третьому і четвертому курсах – обидва цих мотиви, на четвертому ще й “прагматичний” [4, с. 95].

У працях А. Гебос виокремлено фактори (умови), що сприяють формуванню в студентів позитивного мотиву до навчання: усвідомлення найближчих і кінцевих цілей навчання; усвідомлення теоретичної і практичної значущості засвоєваних знань; емоційна форма викладу навчального матеріалу; показ “перспективних ліній” у розвитку наукових понять; професійна спрямованість навчальної діяльності; вибір завдань, що створюють проблемні ситуації в структурі навчальної діяльності; наявність допитливості і “пізнавального психологічного клімату” в навчальній групі тощо [3, с. 48].

Дослідник П. Якобсон запропонував свою класифікацію мотивів навчальної діяльності з-поміж яких визначено три види мотивів. Перший вид учений називає “негативними” мотивами, до яких, на його думку, належать спонукання студента, викликані усвідомленням певних незручностей і неприємностей, що можуть виникнути в такому разі, якщо він не буде навчатися: догани, погрози батьків і т. п. Другий різновид мотивів навчальної діяльності, за словами П. Якобсона, теж пов’язаний з позанавчальною ситуацією, що має позитивний вплив на навчання. Під впливом суспільства у студента формується почуття обов’язку, яке вимагає від нього здобути освіту, зокрема фахову, і стати повноцінним громадянином, корисним для країни й для своєї родини. До цієї групи мотивів належать також ті, що пов’язані з вузькоособистісними інтересами. Процес навчання при цьому сприймається як шлях до благополуччя в особистому житті. Третій вид мотивів пов’язаний з самим процесом навчальної діяльності. Студент отримує задоволення від зміцнення своїх знань у процесі засвоєння нового матеріалу; мотивація навчання віддзеркалює стійкі пізнавальні інтереси. Специфіка мотивації навчальної діяльності залежить, як зазначає П. Якобсон, від особистісних особливостей студентів: від потреби в досягненні успіху або, навпаки, від пасивності, небажання робити зусилля над собою, стійкості до невдач (фрустрації) тощо [9, с. 254-255].

Важливим показником людської діяльності є інтерес. Специфічність інтересу, на думку С. Рубінштейна, полягає в тому, що інтерес – це зосередженість на певному предметі думок, яка викликає прагнення ближче дізнатися про нього, глибше в нього проникнути, не випустити його з поля зору [5, с. 185].

У сучасній теорії розмежовують такі види інтересу: пізнавальний, етичний, професійний (соціальний). Багато учених звертають посилену увагу на дослідження інтересів, які мають важливе значення в становленні особистості (Є. Ільїн, Г. Щукіна та ін.). Інтереси виконують функцію мотивів навчально-пізнавальної та професійної діяльності. За наявності сприятливих педагогічних умов стають стійкою рисою людини і виявляються в допитливості і постійному бажанні отримання знань.

На думку Г. Щукіної, інтерес виявляється так:

– як вибіркова спрямованість психічних процесів людини на об’єкти та явища навколишнього світу;

– як тенденція, прагнення, потреба особистості займатися саме цією сферою явищ, цією діяльністю, яка викликає задоволення;

– як могутня спонукана активності особистості, під впливом якої всі психічні процеси протікають особливо інтенсивно та напружено, а діяльність стає захоплюючою і продуктивною;

– як особливе вибіркоче (не байдуже, не індиферентне, а наповнене активними помислами, яскравими емоціями, вольовими прагненнями) ставлення до навколишнього світу, до його об’єктів, явищ, процесів [8, с. 6].

Особливим і важливим складником загального феномена “інтерес” є пізнавальний інтерес, який стосується різних сфер пізнавальної діяльності. Його об’єктом є процес пізнання, який характеризується прагненням проникати в сутність явищ, засвоєнням теоретичних, наукових основ певної галузі знань, відносно стійким прагненням до постійного, глибокого і ґрунтовного їх вивчення [9, с. 11].

Пізнавальний інтерес, будучи вибірковою спрямованістю особистості, що звернена до сфери пізнання, до його наочного боку і до самого процесу оволодіння знаннями, тому вважається постає основним показником мотиваційного компонента навчально-пізнавальної діяльності, до якого належать потреби, мотиви, бажання. Він забезпечує залучення студентів до процесу активного навчання і підтримує цю активність упродовж усіх етапів навчального пізнання. Зі свого боку, навчально-пізнавальна діяльність – це процес оволодіння змістом навчальних предметів, потрібними способами, уміннями і навичками, завдяки яким студенти здобувають освіту.

Отже, аналіз праць багатьох науковців засвідчує наявність тісного зв'язку між рівнем мотивації досягнення та успішністю професійної педагогічної діяльності: учителі з високим рівнем мотивації зазвичай шукають ситуації досягнення, упевненості в успішності своєї діяльності, прагнуть обговорення особистого успіху, виявляють наполегливість щодо досягнення мети, отримують задоволення від розв'язання образотворчих і педагогічних завдань.

Зважаючи на подані аргументи, ми досліджуємо особистісну значущість конкретних мотивів на основі аналізу сформульованих педагогом цілей власної педагогічної діяльності із застосуванням комп'ютерної графіки, його дій щодо реалізації цих цілей, а також аналізу змін у його мотиваційній сфері, самооцінок, ставлення до своєї професійної діяльності.

Мотиваційна компетентність, сприйнятливність до педагогічних нововведень є важливою рисою вчителя, оскільки лише адекватна цілям професійної діяльності мотивація забезпечує ефективну діяльність і саморозкриття особистості педагога.

Ми вважаємо, що одним із основних мотивів застосування комп'ютерної графіки в професійній діяльності вчителів образотворчого мистецтва є пізнавальний інтерес. Пізнавальні інтереси педагога, орієнтованого на застосування сучасних освітніх технологій, концентруються навколо потреби в науковому розумінні різноманітних аспектів особистісної зорієнтованості освіти; на осмисленні власного досвіду, ступеня ефективності педагогічної діяльності, формування своєї позиції щодо змін у навчально-виховному процесі; використанні нових знань, сучасних засобів у власній практичній діяльності.

Залежно від того, як особистість усвідомлює соціальну потребу в оволодінні комп'ютерними технологіями, мотиви, на нашу думку, можуть виявлятися у різних формах: бажаннях, інтересах, ідеалах, світогляді, вищих почуттях, переконаннях щодо оволодіння нею. Підвищення рівня навчання студентів основ комп'ютерної графіки сприяє розвитку мотивів до її засвоєння.

Позитивну мотивацію вчителів образотворчого мистецтва до застосування комп'ютерної графіки в професійній діяльності засвідчує задоволення таких їхніх особистісних і професійних потреб, як створення і застосування нового, підвищення педагогічної майстерності, подолання професійних труднощів, тому багато хто з майбутніх учителів вважає використання комп'ютерної графіки важливим мотивом особистісного і професійного самоствердження.

Отже, аналіз поглядів багатьох науковців (В. Асєєва, Л. Божович, О. Леонтєва, С. Рубінштейна та ін.) на природу мотивації дає змогу стверджувати, що мотивація вивчення комп'ютерної графіки майбутніми вчителями образотворчого мистецтва є сукупністю спонукань (інтересів, цінностей, орієнтирів, уявлень, ідеалів), які визначають активність студента щодо опанування навчальної дисципліни; системою факторів, які детермінують поведінку (до них належать потреби, мотиви, цілі, наміри, прагнення тощо); процесом формування мотивів, що полягає в пошуку відповіді на запитання: "чому?", "навіщо?", "заради чого?", "з якою метою?", "який сенс?", "що це дасть мені особисто?", "що це означатиме для моєї родини?".

Вивчення комп'ютерної графіки майбутніми вчителями образотворчого мистецтва є стимулом до формування в студентів позитивного спрямування мотивації, а саме: через пізнання нових ідей, фактів, відомостей, процесів, засобів, прийомів дій, які реалізуються під час вивчення комп'ютерної графіки (широкі пізнавальні мотиви); на основі усвідомлення неминучості інформатизації суспільства (широкі соціальні мотиви); позиційні мотиви – через прагнення посісти гідне місце в галузі знань та забезпечити ефективний вибір подальшого професійного й життєвого спрямування; соціальні мотиви співробітництва в контексті здійснення мережних спілкувань, об'єднань, обговорень та можливостей реалізації взаємонавчання на заняттях комп'ютерної графіки.

До змісту мотиваційної компетентності ми відносимо:

- установка на особливу значущість та важливість професійної діяльності в сучасному навчально-виховному процесі;
- усвідомленість потреби застосування комп'ютерної графіки в процесі навчання й виховання учнів та бажання побачити позитивний результат своєї праці;
- інтерес до засобів комп'ютерної графіки та зацікавленість у їх використанні на уроках образотворчого мистецтва;
- прагнення вчителя творчо і неординарно проектувати різноманітні організаційні форми у тісній взаємодії з учнями.

Отже, можна зробити висновок про те, що мотиваційна компетентність є основою, навколо якої конструюються провідні якості вчителя образотворчого мистецтва як професіонала, оскільки від того, чим він мотивує він свою готовність до такої діяльності, залежать характер його участі у творчих процесах, досягнуті результати в навчанні та вихованні учнів. Показниками мотиваційної компетентності є пізнавальний інтерес до засобів комп'ютерної графіки, усвідомлене ставлення педагога до застосування комп'ютерної графіки в навчальній діяльності школярів та в розв'язанні професійних завдань образотворчого мистецтва.

Для формування стійкої мотивації до засобів комп'ютерної графіки до процесу професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва було введено спецкурс "Основи комп'ютерних систем", що вивчається в II семестрі. Зазначений спецкурс передбачає підготовку студентів до активного застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчальній та професійній діяльності; дає змогу вивчити правила і способи створення різноманітних документів; формує вміння і навички використання комп'ютерної графіки, яка є основою сучасних комп'ютерно-орієнтованих технологій навчання, для розв'язання художньо-творчих завдань.

У контексті нашого дослідження особливо важливим є ознайомлення майбутніх учителів з основами комп'ютерних технологій загалом та комп'ютерної графіки зокрема: робота в середовищі текстового процесора; ознайомлення з комп'ютерною графікою, світовою мережею Інтернет; створення комп'ютерних публікацій та презентацій; побудова електронних таблиць і баз даних; формування навичок роботи з текстом, графічними об'єктами, пошуком інформації в Інтернеті, а також вироблення навичок, потрібних для подальшого застосування комп'ютерної графіки.

Ураховуючи важливість засвоєння основ комп'ютерної графіки, ми ввели в цей курс теми: "Види комп'ютерної графіки", "Кольорові моделі комп'ютерної графіки", "Художні композиції засобами графічного редактора Paint", "Системи опрацювання комп'ютерних презентацій та публікацій", "Основні принципи дизайну слайдів. Стильове оформлення презентацій". Особливістю вивчення цих тем є синтез і взаємопроникність традиційних способів художньої творчості й специфічних прийомів художньо-творчого відображення засобами комп'ютерної графіки. У процесі вивчення спецкурсу "Основи комп'ютерних систем" передбачається виконання художньо-графічних робіт і написання рефератів. обов'язковою умовою є оформлення виконаного завдання з використанням комп'ютерної графіки, що сприяє закріпленню в студентів навичок роботи з комп'ютерними програмами, зокрема з графічним редактором.

Проведення лекцій та лабораторних занять дало змогу формувати усвідомлення потреби використання в майбутній професійній діяльності інформаційно-комунікаційних технологій. Лабораторні й індивідуальні заняття було спрямовано на формування зацікавленості студентів у професійному розвитку та самовдосконаленні. Під час цих занять студенти ознайомилися з поняттями "комп'ютерна графіка", "графічний редактор", "комп'ютерна графіка в образотворчій діяльності" тощо.

Отже, вивчаючи запропонований спецкурс "Основи комп'ютерних систем", студенти розширюють запас основних понять комп'ютерної графіки, якими вони можуть оперувати в подальшій навчальній діяльності, стають досвідченими користувачами персонального комп'ютера, знавцями сучасних інформаційних технологій, набувають знань, умінь і навичок, потрібних для створення тематичних, декоративних і шрифтових композицій.

Авторський спецкурс "Комп'ютерна графіка" спрямовано на забезпечення студентів знаннями з комп'ютерної графіки як складника інформаційно-комунікаційних технологій; формування системного уявлення про комп'ютерну графіку та місце в професійній діяльності вчителя образотворчого мистецтва.

Унаслідок теоретичного пошуку ми виокремили основні етапи вивчення комп'ютерної графіки в процесі підготовки майбутніх учителів, зокрема:

- вивчення інструментарію і технологічних особливостей різних видів комп'ютерної графіки для художнього вирішення творчого задуму;
- формування навичок практичного застосування засобів комп'ютерної графіки в навчальній і художньо-творчій педагогічній діяльності;
- формування навичок творчого самовираження майбутніх учителів засобами комп'ютерної графіки.

Курс комп'ютерної графіки є професійно зорієнтованим, оскільки головною метою його практичної частини є професійне вивчення образотворчих можливостей комп'ютерної графіки, а теоретична частина повинна дати студентам глибокі знання про історію, теорію та сучасні принципи створення графічних зображень засобами комп'ютерної графіки; знання про естетику комп'ютерної графіки як про мистецтво синтезу комп'ютерних технологій і художнього змісту, про можливості його застосування в майбутній професійній діяльності.

Форми й методи, спрямовані на формування готовності студентів до застосування комп'ютерної графіки, подано як систему, яка характеризується гнучкістю, адаптивністю до умов та специфіки професійної діяльності учителів образотворчого мистецтва, збалансованістю щодо надання академічних і практичних знань, умінь і навичок, наявністю простору для вияву творчості майбутніх фахівців.

Висновки... Таким чином, забезпечення стійкої мотивації майбутніх учителів образотворчого мистецтва до застосування комп'ютерної графіки сприяє розвитку професійної спрямованості особистості та формуванню її мотиваційної компетентності. Тобто педагогічна умова, як необхідна зовнішня обставина, пробуджує внутрішню потребу в професійному становленні, призводить до переваги внутрішніх мотивів вибору професії над зовнішніми. У таких умовах застосування комп'ютерної графіки у навчанні стає ціннісно-орієнтованою діяльністю, розширює і поглиблює систему знань, умінь і навичок з питань застосування комп'ютерної графіки у майбутній професійній діяльності. Забезпечення стійкої мотивації студентів до вивчення комп'ютерної графіки сприяє

формуванню мотиваційної компетентності, створює підґрунтя для реалізації принципу професійної спрямованості навчання і професійного становлення особистості студента.

Література

1. Асеев В. Г. Мотивация поведения и формирование личности / В. Г. Асеев. – М. : Мысль, 1976. – 157 с.
2. Божович Л. И. Проблема развития мотивационной сферы ребенка / Л. И. Божович // Изучение мотивации поведения детей и подростков. – М. : Просвещение, 1972. – С. 44–48.
3. Гебос А. И. Психологические условия формирования положительной мотивации к учению / А. И. Гебос // Воспитание, обучение, психическое развитие : тезисы докладов к V Всесоюзному съезду психологов СССР / Ред. В. В. Давыдов и др. Ч. 1. – М. : Акад. пед. наук СССР, 1977. – 207 с.
4. Ильин Е. П. Сущность и структура мотива / Е. П. Ильин // Психологический журнал. – 1995. – Т. 16. – № 2. – С. 27-41.
5. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М. : Педагогика, 1976. – 416 с.
6. Соціолого-педагогічний словник / За ред. В. В. Радула. – К. : "ЕксОб", 2004. – 304 с.
7. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: У 5-ти томах. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1976. – Т. 2. – С. 420-425.
8. Щукина Г. И. Педагогические проблемы формирования познавательных интересов учащихся / Г. И. Щукина. – М. : Педагогика, 1988. – 203 с.
9. Якобсон П. М. Психологические проблемы мотивации поведения человека / П. М. Якобсон. – М. : Просвещение, 1969. – 317 с.
10. Якунин В. А. Обучение как процесс управления: Психологические аспекты / В. А. Якунин. – Л. : Изд-во Ленинград. ун-та, 1988. – 250 с.

Анотація

У статті подано результати теоретичного узагальнення з проблеми формування мотиваційної компетентності студентів як складника їхньої професійної компетентності. Розглянуто зміст і результати формування мотиваційної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва при вивченні комп'ютерної графіки.

Аннотация

В статье представлены результаты теоретического обобщения по проблеме формирования мотивационной компетентности студентов как составляющей их профессиональной компетентности. Рассмотрены содержание и результаты формирования мотивационной компетентности будущих учителей изобразительного искусства при изучении компьютерной графики.

Summary

The article deals with the results of theoretical generalization of the problem of formation students' motivational competence as a component of their professional competence. The contents and results of the formation of motivational competence of future fine arts teachers in the study of computer graphics have been revealed.

Ключові слова: мотиваційна компетентність, майбутні вчителі, образотворче мистецтво, комп'ютерна графіка.

Ключевые слова: мотивационная компетентность, будущие учителя, изобразительное искусство, компьютерная графика.

Key words: motivational competence, future teachers, fine arts, computer graphics.

Подано до редакції 22.10.2012.

УДК 378:37.012

©2012

Щербина Д.В.

РЕЗУЛЬТАТИ САМООЦІНКИ МАЙБУТНІМИ УЧИТЕЛЯМИ АКТИВНОЇ ТВОРЧО-КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЗИЦІЇ ЯК ПОКАЗНИКА ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Результати численних наукових досліджень переконують у тому, що у процесі комунікативної діяльності відбувається становлення особистості, формування найважливіших її рис та властивостей. Тому цілком закономірним та зрозумілим є зростання ролі творчої комунікативної позиції у системі соціальних взаємодій, у спільній діяльності людей, у розвитку самого суб'єкта комунікативного процесу, у його становленні як майбутнього професіонала. Одним із показників професіоналізму майбутнього педагога є рівень сформованості у нього активної творчо-комунікативної позиції, яка виступає одним із визначальних факторів успішної педагогічної діяльності, суттєво позначається на формуванні особистісних новоутворень учнів, розвитку їх свідомості і самосвідомості, мотиваційної та когнітивної сфер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... У психолого-педагогічних розробках останніх років висвітлені різні аспекти спілкування, у тому числі і педагогічного. Однак активна творчо-комунікативна позиція, механізми її формування у майбутніх учителів залишаються маловивченими. Найближчою за змістом, сутністю та структурою до досліджуваного педагогічного феномену виступає комунікативна активність особистості. Аналіз досліджень, присвячених феноменології комунікативної активності показує, що підходить до її розуміння у науковій теорії та практиці різні. У роботах О.О.Бодальова комунікативна активність аналізується з